

Kružni put

Prvi susret govori o sadašnjosti. Označen je krilom goluba.

Kucam na vrata. Želeo sam da posetim svog dragog prijatelja. Moj domaćin se prijatno iznenadio. Čudno je to, ja svog dugogodišnjeg prijatelja srećem prvi put, a i on mene. Prijatno se iznenadio. Nisam mu rekao koliko sam puno vremena potrošio dok sam ga našao.

„Mislio sam da ćete zaboraviti“, reče gospodin Jovanović čim otvori drvena vrata.

„Nikako, gospodine Jovanoviću. Rekao sam u svom prethodnom pismu da ću posetiti ove krajeve“. Pokušao sam da se nasmešim iako se retko smejem.

„Ali niste ništa rekli o ovoj poseti!“, iznenađeno reče kao da traži objašnjenje, ili izvinjenje.

„To je iznenađenje, nadam se, prijatno. Nisam pogrešio?“ Primetio sam kako mu je lice postalo pomalo zgrčeno... Možda mu se iznenađenje nije dopalo.

„Prijatelji se nikad ne ljute jedan na drugog“. Zapitao sam se zašto nije jasno odgovorio na moje pitanje. Umesto odgovora, uveo me je u radnu sobu.

„Sedite, gospodina Nikola. Nego, recite mi... Kako ste putovali?“ Nekoliko puta pljesnu rukama kao da otresa prašinu. Primetio sam, uznemiren je.

„Jako lepo i jako naporno. Znate, ja uvek putujem brzinom misli u mom duhu, tako da moj duh uvek stigne pre voza kojim putujem. Nekada sam sporst shvatao kao manu putovanja, čak mi je putovanje vozom izazivalo glavobolje. Duge, bolne glavobolje... A sad vidim

koliko je to dobro za moj duh! Moj duh se raširi, a telo se ne umori! Otkako sam to otkrio, sporost vozova mi ne zadaje brige.“

„Gospodine Nikola, Vi se tako lepo izražavete, potpuno poetski.“ Verovatno je pomislio da spavam tokom putovanja. Zašto bih ga razuveravao?

„Ah, to je Vaš uticaj, gospodine Jovanoviću! Prvenstveno Vaš, ponajviše, ali ako bih Vam smeo reći, tu ima i malo zasluge mladog gospodina Markovića. On je veliki putnik, kao i ja. Možda ste ga i sreli, on je odavde, kao i Vi. Međutim, retko boravi ovde.“

„Već ste upoznali nekog odavde? Na nekom od putovanja?“, začudi se gospodin Jovanović.

„Ovde! Sada je tu, u gradu! Da, i Vi ga morate upoznati, obavezno! Može se reći kako je proputovao ceo svet. I on ima jednu teoriju. To će vas zanimati, ja sam siguran.“

„Malo zastanite, usporite, ne mogu da Vas pratim.“

„Dobro, pročitajte prvo ovo, pročitajte, molim Vas, pa će Vam biti jasnije.“ Pružih mu stranicu, ili dve... Njemu, gospodinu Jovanoviću.

Neke reči je na glas izgovorio: „Noć... livada... let.“ Verovatno nije pažljivo čitao, jer je brzo stigao do kraja.

„To je jako lepa maštarija“, reče sa nekim prezrivo osmehom kao kada odrastao čovek sluša pravila igre od deteta, a to nije bilo lepo od njega. Ne shvata da smo svi mi deca naspram ostatka svemira. Svemir stalno igra neku igru sa nama, a tu pišu pravila te igre. Gospodin Jovanović ne shvata ništa od toga!

„Nije samo to. Možda Vi ne znate, ali gospodina Markovića jako zanima pitanje vremena, a moram Vam reći, odnedavno i mene kopka prava priroda vremena.“

„Iznenadujete me, gospodine Nikola, ja sam mislio da ste vi ozbiljni...“. Besan je.

„Ali ja i jesam ozbiljan!“, prekinuo sam ga.

„Nemam vremena za takve gluposti, nemojte se ljutiti na mene...“
Zatim malo zastane i reče drugačijim tonom (možda se setio nečega što ga je navelo da promeni mišljenje): „... Ali ću upoznati tog vašeg monaha. Možda stvarno jeste prorok kakvim ga predstavljate.“

„Ali ja nisam ništa...“, nespretno sam pokušao da objasnim gospodinu Jovanoviću.

„Gospodine Nikola, sami ste rekli – pitanje vremena – a znate dobro da i sudbina spada u nadležnost vremena. Niste ni morala kazati da biste rekli.“ Po prvi put, nasmejao se prvi put! Nasmejao se onim tihim, smirenim osmehom dobrog raspoloženja.

„Nećete se pokajati!“, želeo sam da nastavim razgovor o mladom gospodinu Markoviću. On se uhvatio za glavu, protrljao slepočnice, a zatim uperio pogled prema meni.

Verovatno se naljutio što sam došao tako kasno. Uvek zaboravim koliko malo spavam u odnosu na ostale ljude, a zbog toga uvek zaboravim kako ostali ljudi doživljaju noć, dan i vreme i sve ostalo, potpuno drugačije nego ja.

Zvezde beže sa neba. Okrenuo sam se. Želeo sam da se vratim, ali nisam imao hrabrosti, jer sam video leptira koji je sleteo na prozor. Vatromet sunčeve svetlosti je zapljusnuo leptira i ja sam video njegova krila kao dva plamena mača. Nisam mogao jasno razabrati koje je boje. Noć je vreme sna, a dan vreme razmišljanja. Ja sam gospodinu Jovanoviću potpuno poremetio raspored ovom mojom posetom. Nisam ni razmišljao o tome čime se gospodin Jovanović bavi, šta je po zanimanju, po čemu je najpoznatiji.

Drugi susret govori o budućnosti. Obeležen je šapom zmaja.

Neću to dopustiti! Sramota, kako može tako nešto da traži od mene! Nečuveno! Ne, tu odmah treba stati i sve zaustaviti! Ne može više tako, niti se to može trpeti! Mi jesmo prijatelji jako dugo, mnogo vremena smo proveli u drugovanju, ali ovu molbu nisam smeo da mu dopustim, niti ću ga poslušati.

Pristao sam da vidim tog čudnog gospodina. Prvo sam primetio njegovu bradu, doseže do polovine njegovih grudi. Izgleda kao moj stariji odraz. Nehotice sam prošao po svojim obrazima. Još uvek su glatko izbrijani. Nisam želeo da primeti koliko mi je neprijatno. Ali ne, taj nije ništa primećivao! Stvarno je ličio na nekog proroka, večitog zagledanog, zamišljenog i ćutljivog.

Nikola je morao da otputuje neodložno pre ovog susreta. To je i uslovalo neizbežnost susreta. Pošto mi se gospodin Marković predstavio, odmah sam shvatio ko je.

Sagovornik je stajao potpuno uspravno, nije sedeo, jer mu je tako bilo prijatnije. Ja sam ga upitao da li želi neko piće, a on mi na to odgovori kako je prijatno jeo mleko i misli da mu neće prijati, ali će sledeći put sigurno popiti piće sa mnom.

„Ako bude sledećeg puta, gospodine Markoviću.“

„Biće, gospodine Jovanoviću, mi smo se sreli sad, a čim smo se sreli jednom, srešćemo se ponovo, to je ta velika tajna sudbine.“

„Ne verujem Vam. Vidite po meni, ja sam star čovek, vreme odmiče. Odlazim, gospodine Markoviću. Odlazim svojim putem. Možda se srećemo poslednji put.“

„I mislio sam tako, biće Vam teško objasniti. No, to nije toliko bitno. Znam zašto ste me primili. Možete slobodno priznati. Vas zanima ono što brine i mene. Neću ništa od toga reći Nikoli, ako Vas to plaši.“

„Nećemo tako, ne i ne i ne, nećemo, nikako! Ako Vi znate, nema potrebe da me mučite i terate na priznanje.“ Hteo sam da ga izbacim. Nisam mogao da mu dopustim toliku nevaspitanost. Porazila me je njegova smirenost. Činilo mi se da gleda kroz zid moje sobe. Želeo sam da spoznam dokle dopire njegov pogled.

„U pravu ste. Ja Vas samo mučim, ne mogu Vam pomoći, a trošim Vaše vreme ovim razgovorom. Vreme je nešto najvrednije što posedujemo. Međutim, ja sam želeo da Vas vidim. Nikola mi je toliko pričao o vama, a kad sam se setio koliko toga znam o tajnama i vremenu, možda i previše za ljudsko biće, zapitam se često zašto toliko puno znam. Ipak, jedno ne znam: ne znam kad će meni isteći vreme.“

„Ne razumem Vas sasvim, gospodine Markoviću“, pomalo me je uplašilo ono što sam čuo od ovog ćutljivog proroka.

„Pojasniću Vam, ali Vi ne smete reći ništa Nikoli, neće mu se dopasti. Vidite, Nikola je dugovečan, to se vidi po njemu, ali će završiti napušten i sam, daleko od svih, jer će ga svi napustiti, a njegovi najdraži će otići tim Vašim putem koji stalno pominjete. Svi ćemo otići tim putem.“

„Vi ste jak, snažan čovek, zdravo se hranite, Vi ćete sigurno biti dugovečni“, pokušao sam da mu nagovestim koliko se ne slažem sa njim.

„Mislio sam da ste veštiji. Mislio sam da ćete mi oslušnuti telo, pluća, glas. To je, ipak, Vaš način. Međutim, to nije pouzdan način, ja želim da mi oslušnete dušu. Kako Vam se čini moja duša?“

„Gospodine Markoviću, zar tako da govorite u ovom veku, u veku nauke?“, opet me je naljutio, ali mnogo slabije nego prošli put. Smireno gleda kroz moj zid na kojem nema prozora, ni jednog.

„Znači, Vi ne verujete u dušu, gospodine Jovanoviću?“ Dok je to govorio, oči su mu zasvetlile poput mačijih. Izraz lice nije menjao.

„Verujem, ali duša... Duša je beskrajna, ne može se shvatiti, ni spoznati... Ona je neodvojiva od tela. Telo je pokazatelj stanja duše!“

„Ah, vi, ljudi razuma, uvek činite stvari složenijim nego što jesu. Šteta, šteta! Čuo sam malopre, rekli ste mi šta vidite na osnovu svoje veštine. Srušiću tu Vašu postavku u jednom trenu. Telo je ograničeno, je l' tako?“

„Jeste. Čemu tolika pitanja?!“, povisio sam ton namerno. Neću popustiti!

„A duša se nalazi u telu, duša je beskarajna. Beskrajna duša u ograničenom telu – razmislite o tome.“

„Izvinite, ja moram da sednem, zavrtilo mi se u glavi.“

„Slobodno, ne izvinjavajte se. Nego, recite mi... Uradimo to sad na moj način. Oslušnite moju dušu i recite mi... Oslušnite je kao što osluškujete vetar. Tako je oslušnite. Razmislite i prepustite se tišini. Šta čujete?“

„Čujem da ćemo se sresti ponovo.“

„Kako to znate, gospodine Jovanoviću? Recite, jer je to jedina tajna vremena koju ne znam.“ Odjednom je pogled uputio prema meni, sasvim kratko.

„Setio sam se Vaše beleške, ljubazni gospodine Markoviću. Uvek se sreću ponovo, srešćemo se i mi sigurno.“

„Gospodine, možda ste i naučili nešto od mene, ali ja sam sigurno naučio puno od Vas. Odmorite se. Do našeg sledećeg susreta.“

Tad taj nepoznati gospodin izađe, pošto se pozdravi. Da li sam ga ponovo sreo? Ne znam? Ne mogu vam objasniti. Kasnije sam izašao napolje, primetio sam jednog leptira kako leti. Jadničak, neka muka ga je naterala. Prepoznao sam vrstu, to je dnevni plavac. Krila su mu poput dnevne svetlosti vedrog neba. Pod plaštom noći, izgledao je zlokobno. Međutim, to je privid koji me nije mogao zavarati. Noć nije

zlokobna – noć je vreme snova.

Tada sam se zapitao kuda žuri toliko ta dnevna vrsta leptira, kad nema mira ni noću, i kako izgleda vreme leptira koji živi samo jedan dan, a kako gusenice koja živi samo za taj jedan dan... To verovatno, neću nikad saznati, a možda mi otkrije gospodin Marković kada se ponovo sretnemo, jer je on čovek koji zna sve tajne vremena.

Treći susret govori o prošlosti. Označen je laticom cveta.

Nikolu sam prvi put sreo tokom jedne od njegovih šetnji gradom. Objasnio mi je kako on dolazi iz daleka i kako se ne snalazi se najbolje. Odgovorio sam mu kako svi mi dolazimo iz daleka. Nikola se samo nasmejao i raširio ruke da se pozdravi. Potapšao me je po leđima. Iznenadio me je. Čutili smo neko vreme i šetali. U ruci je držao šešir i štap. Nisam ga pitao u koju se ulicu uputio, jer sam mislio da će mi tražiti pomoć, pa će mi objasniti gde se i kako se izgubio.

„Eto, vidite, čudan je ovaj život. Malopre sam mislio kako sam se izgubio za sva vremena, gospodine Markoviću, a sad me to uopšte ne brine.“

Vetar je počeo jače da duva i ja sam pozvao Nikolu da se sakrije kod mene. Malo mi je bilo krivo što je sve u neredu, a on se samo začudio koliko je moja radionica drugačija od njegove. Nikola je oterao jednu od mačaka pored sebe, izvadio maramicu, raširio je i seo na stolicu. Čim sam ja seo za moj sto i počeo da sređujem svoje uobičajene poduhvate, Nikola se samo nasmešio i rekao kako naše radionice uopšte nisu nimalo različite.

Zatim mi je objasnio da je on jedan jako ozbiljan čovek i da se ne smeje tako često, ali da ne treba da mislim kako je to nešto loše.

Posle toga mi je pričao o oblacima i slojevima neba i zvezdama

kako su razmaštene po nebu. Obojica smo se složili da su upravo zvezde (pored biljaka) najviše uticala na razvoj ljudskog shvatanja o vremenu. Pričao mi je o slojevima. Za mene su to sve bile nepoznate stvari.

Ja sam pokušao da pričam o bilju i zvezdama. Priznao mi je kako je uvek izbegavao tu oblast, ali ja sam je činio tako zanimljivom. Rekao je nešto o čemu sam dugo razmišljao: „Vi pričate o zvezdama kao da ste jednu od njih videli izbliza.“ Potom mi je pričao o zauzdavanju ćilibara.

Govorio je kako je u kamenu ćilibara zarobljen delić neba, tačnije kako je zauzdani grom unutra. O tome sam i ja ponešto znao, o tome kako je u kamenu ćilibara zauzdan grom. U tom trenu je munja protrčala preko neba i obojica smo se nasmejali radosno.

Potom sam mu pričao o mestima koje sam posetio i jezicima koje znam. On se samo upitao koliko mi je trebalo vremena za tako nešto.

Obojica smo shvatili – treba stalno putovati, jer ni vreme ne miruje. Uskoro će otputovati, ali se nada kako će pre toga moći da me upozna sa jednim čovekom. Bilo bi mu veoma drago. Pošto se razvedrilo, proveo sam ga kroz grad. Želeo sam da mu pokažem grad kako bi se lakše snašao sledeći put.

Čim sam se vratio, legao sam da se odmorim. Sanjao sam san. Nisam se pitao o značenju tog sna, jer je bio suviše lep, pa nisam hteo da ga kvarim smislom, samo sam ga zabeležio kako ga ne bih zaboravio. Ovako glasi ta beleška:

„Dva su leptira bila na livadi, jedna beo, drugi crn, jedan je dan, a drugi noć. U jedinstvu su ceo dan leteli, u naše živote radost donosili. Odvoje se jedan od drugog na kratko, sasvim na kratko, ali se ponovo sreću, uvek ponovo.“

Tad sam razmišlja o ovom naučniku kog sam upoznao i pitao se kako bih mu mogao pokazati ovu belešku, jer bi to njega veoma

zanimalo. Setio sam se o čemu smo pričali. Najednom sam se zamislio. Da li biljke imaju bilo kakvu svest o vremenu? Posle toga sam se zapitao kako ja doživljam vreme. Do ovog trena o tome nisam razmišljao. Vreme nam svima teče, vreme nam svima ističe. Kako nam vreme može isteći kad je vreme beskrajno? Tad sam shvatio kako vreme izgleda. Vreme je beskrajno, a put je kružan, svaki put.